

Sygn. akt I UK 227/16

## POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania A. B.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.  
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 marca 2017 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 15 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że od dnia 1 października 2012 r. A. B. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, albowiem słowacka instytucja ubezpieczeniowa wniosła zastrzeżenia do ustalonego jako właściwego ustawodawstwa słowackiego, gdyż po przeprowadzeniu kontroli u słowackiego pracodawcy stwierdzono, że w B. s.r.o. nie dochodzi do rzeczywistego wykonywania pracy przez jej pracowników.

Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 24 października 2014 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni. Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczona prowadząca od dnia 1 sierpnia 2009 r. pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce, zawarła w dniu 31 sierpnia 2012 r. umowę o pracę z pracodawcą słowackim B. s.r.o. na czas nieokreślony. Jako dzień rozpoczęcia pracy wskazano

1 września 2012 r. Według postanowień umowy, odwołująca zobowiązała się do świadczenia pracy na stanowisku doradcy reklamowego i marketingowego w wymiarze 4 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem 20 euro miesięcznie. Aneksem z dnia 1 września 2012 r. określono wysokość wynagrodzenia na 30 euro miesięcznie za 12 godzin pracy. Z uwagi na zmianę pracodawcy na terenie Republiki Słowackiej, w dniu 28 września 2012 r. ubezpieczona zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o dalsze ustalenie ustawodawstwa słowackiego, jako właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy w dniu 29 stycznia 2013 r. stwierdził, że ubezpieczona od dnia 1 września 2012 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, jako podstawę decyzji wskazując art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE z 30 kwietnia 2004 r., nr L 166/1 ze zm.). Jednocześnie poinformował ubezpieczoną, iż ustalenie właściwego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i stanie się ostateczne w terminie dwóch miesięcy, od daty doręczenia słowackiej instytucji ubezpieczeniowej stanowiska dotyczącego tymczasowego ustalenia właściwego ustawodawstwa.

W dniu 12 kwietnia 2013 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. wpłynęło pismo Socialnej Poistovnej w Bratysławie z dnia 27 marca 2013 r., w którym poinformowano, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie może przyjąć określonego przez polski organ rentowy ustawodawstwa, gdyż w stosunku do pracodawcy ubezpieczonej B. s.r.o. powstało podejrzenie obchodzenia przepisów prawnych dotyczących zabezpieczenia społecznego. Dodano, że zostanie przeprowadzona kontrola mająca na celu ustalenie, czy pracownicy rzeczywiście wykonują pracę w tej firmie. Pismem z dnia 25 lipca 2013 r. Socialna Poistovna poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych, iż praca na terenie Słowacji nie była przez ubezpieczoną rzeczywiście wykonywana, a B. s.r.o. jest firmą „skrzynką”.

W piśmie z dnia 6 marca 2014 r. (sprostowanym w dniu 16 maja 2014 r.) organ rentowy poinformował skarżącą, że od 1 października 2012 r. jako właściwe określa ustawodawstwo polskie. Pismo zawierało pouczenie, że ubezpieczona ma prawo wnieść o wydanie decyzji administracyjnej. Stosownie do pouczenia A. B.

wystąpiła z takim wnioskiem w dniu 21 marca 2014 r., w odniesieniu do którego wydano zaskarżoną decyzję z dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy podniósł, iż w sprawie mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L z 2004 r. nr 166, poz. 1) oraz przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. U. UE L z 2009 r. nr 284, poz. 1). Sąd nie wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego B. s.r.o., jak również nie przesłuchiwał członków zarządu jako świadków, wskazując, że nie oceniał ważności umowy zawartej ze słowackim pracodawcą.

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację ubezpieczonej. Podkreślił, iż stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy dokonują wyłącznie organy właściwe do stosowania tego prawa, co oznacza, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim, przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47). Zdaniem sądu, wbrew twierdzeniom skarżącej, podstawę wydania zaskarżonej decyzji stanowił wyłącznie brak akceptacji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej wobec ustalonego przez polski organ rentowy ustawodawstwa słowackiego jako właściwego, a nie uzyskane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych stanowisko Socialnej Poistovnej z dnia 25 lipca 2013 r. dotyczące spółek, które na terytorium Republiki Słowackiej realizują działalność jako tak zwane firmy skrzynkowe.

Nadto, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dla rozpoznania niniejszej sprawy bez znaczenia pozostawał fakt, iż nadal nie zostało zakończone, toczące się przed właściwymi słowackimi instytucjami, postępowanie dotyczące odmowy objęcia skarżącej z upływem dnia 30 września 2012 r., na podstawie słowackiego ustawodawstwa, obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, jako pracownika B.. Ewentualne pozytywne dla skarżącej rozstrzygnięcie może stanowić podstawę do ponownego ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń

społecznych z tytułu pracy najemnej wykonywanej na terenie Republiki Słowackiej, w oparciu o art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.).

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu przepisów prawa materialnego: art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, art. 5, art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia nr 987/2009 oraz pkt 4 decyzji nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, a także na naruszeniu przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 477<sup>11</sup> § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Skarżąca wnosiła o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., z uwagi zachodzącą w sprawie nieważność postępowania oraz oczywistą zasadność skargi. Jej zdaniem doszło do pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Obrony takich praw został pozbawiony pracodawca ubezpieczonej – B. s.r.o.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przepis art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma, niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398<sup>4</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Spełnienie wymagania z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności

pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

W świetle utrwalonego orzecznictwa, przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398<sup>4</sup> k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494).

Ponadto, jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny, wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814; z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2008 r., II PK 73/08, LEX nr 785527).

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że wniesiona skarga nie spełnia przedstawionych wymogów, ponieważ skarżący nie wykazał, żeby naruszenie wskazanych przez niego przepisów, miało charakter kwalifikowany. Nie uzasadnił wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę oczywistej zasadności skargi. W żadnym razie bowiem uzasadnieniem

tym nie może być stwierdzenie, iż "zaskarżony wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów wskazanych w jej treści".

W sprawie nie doszło również do nieważności postępowania. Stosownie do art. 477<sup>11</sup> § 2 k.p.c. zainteresowanym jest podmiot, którego praw i obowiązków bezpośrednio dotyczyć może wynik toczącej się sprawy. Tymczasem w sprawie przedmiotem postępowania była ocena decyzji stwierdzającej, że wobec ubezpieczonego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce ma zastosowanie ustawodawstwo polskie, a więc prawa i obowiązki spółki B. s.r.o. nie zależą od przedmiotu tego postępowania. Bez wątplenia pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o wydanie zaświadczenia o podleganiu ubezpieczeniom społecznym, przy czym powyższego nie zmienia sytuacja, w której kwestionowana jest ważność umowy przez niego zawartej. Z uwagi, że Sąd Apelacyjny nie miał obowiązku wezwania do udziału w postępowaniu pracodawcy zatrudniającego ubezpieczonego za granicą, to zarzut naruszenia art. 477<sup>11</sup> § 2 w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. jest nieuprawniony (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.